

helybeliek is elsajátították a bolgárok fogásait, s maguk is kezdték folytatni e kertészeti tevékenységet.

Kalitkás (fiterás) és a barázdás öntözést alkalmazták, melyhez ősi, lóval húzatott járgányt, a bolgárkereket (a dulápot) használták. Szarvason ennek két változatát is megépítették, a rekeszes és a vödörös típust. Az öntöző víz magasvezetésű, deszkából, illetőleg földből készült csatornán, gravitációs úton jutott el a barázdákba, kalitkába. E vízkiemelő berendezéseket az 1930-as években szorították ki a motoros szivattyúk.

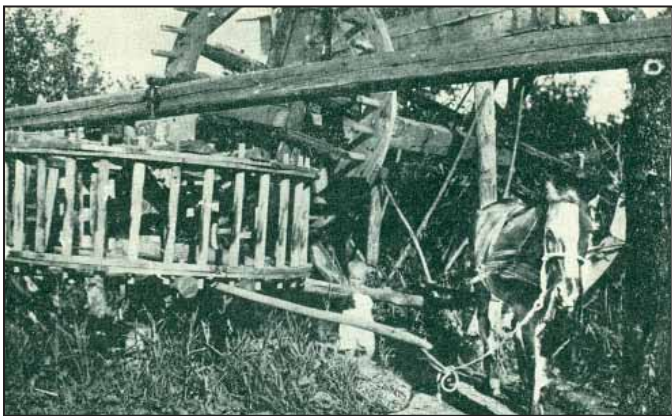

A Maczó-zugi ház (a „Haviár-kastély”) udvarán, a Petrov-házaspár (balról) és alkalmazottaik. Fotó: Matók, 1939

A bolgárkertészek megjelenése előtt is öntöztek a Körös vizéből a part mentén kertészkedők, azonban emberi erővel, a közismert gémeskúttal emelték ki a vizet, s ennek kapacitása messze alatta maradt az öntözővíz szükségletnek.

A bolgárok a földet nem trágyázták, 3–4 évi kertészkedés után újabb területet béreltek. Ezt szükségessé tette a talaj kimerülésén túl a monokultúrának tekinthető műveléssel járó kártevők elszaporodása is.

A kalitkák kialakítása után vetettek vagy palántáztak. A palántákat maguk állították elő deszkakeret és gyékénytakaró felhasználásával. Paprikát, paradicsomot, hagymát, sárgarépát, petrezselymet és káposztaféléket termesztettek elsősorban, kettős, vagy hármas forgóban, számos új fajtát meghonosítva.¹

Bolgárkerék a Mótyóban (1928)

(Palov: Az öntözések múltja a Dél-Tiszántúlon, Békéscsaba, 1985)

Végül bemutatunk egy jellegzetes, sikeres szarvasi bolgárkertész egyéniséget, Petrov Kosztát.

Bulgáriában, Beverbovkán született 1884-ben, görögkeleti vallású volt. Iskolái elvégzése után gazdálkodott. 1900-ban, 16 évesen, Aradról került Szarvasra, ahol előbb bérelt földeken, majd a Maczó-zugban vásárolt földeken kertészkedett (1928-ban özv. vitéz Haviár Daniné, sz. Renglovits Lujzától 14 holdat és a házat vásárolta meg – a pincében lévő hordókkal és a szőlőpréssel együtt, 1933-ban pedig dr. Haviár Gyula kir. közjegy-

zövel a tulajdonközösség megszüntetéséről kötött szerződést). A Bikazugban és a Mótyóban is bolgár-rendszerű gazdálkodást folytatott. Ezen kívül 22 hold szántóföldön és 42 hold bérelt területen is gazdálkodott.

Sokan tanulták meg nála a kertészet mesterfogásait. Jól tudott magyarul, de családi körben mindig bolgárul beszéltek. Gyermekei, sőt az unokái is elsajátították anyanyelvüket. 1931-ben a M. Kir. Belügyminisztérium elfogadta honosítási kérelmét, s feleségével, valamint kiskorú gyermekeivel együtt magyar állampolgárságot szerzett, 1932-ben tette le Gyulán az állampolgársági esküt. Eredeti neve Nikoluv Kosztandin volt, mely ekkor változott meg.

1912-ben Aradon kötött házasságot, felesége Timotity Mária (1893–1956) szerb származású volt. Hét gyermekük született: Mária (1913–?), András, szintén kertész (sz.: 1914), Ilona (1916–?), Anna (1918–1942), Emília (1921–?), Miklós (1924–?) és Szilárd, mezőgazdász (1935–2009). Petrov Koszta 1948-ban hunyt el, hamvai az Újtemető katolikus parcellájában nyugszanak.

Öntözés Petrov Koszta bikazugi-mótyói kertészetében

Petrov Koszta és felesége

A Petrov-házaspár gyermekeikkel (Ilona leányuk házastársával, Marosvári Istvánnal) és unokájukkal

¹ E fejezet adatai részben Palov József: *A zöldségtermesztés kezdete Szarvason c. cikkéből* (Szarvasi tájoló, 1986. június), valamint Czibulya Ferenc: *Bolgárkertészet magyar földön c. munkájából* (Bp., 1987) származnak.